

Gymnasiesärskolan på Bergska gymnasiets plan mot diskriminering och kränkande behandling

Verksamhetsformer som omfattas av planen: Gymnasiesärskolan på Bergska gymnasiet Läsår:
2018/2019

Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen Gymnasiesärskolan på Bergska gymnasiet

Ansvariga för planen Rektor ansvarar för att planen upprättas. Likabehandlingsgruppen bestående av rektor, kurator, representanter från personal och elevrepresentanter (via husrådet) genomför uppföljning och utvärdering och arbetar utifrån detta fram nytt förslag till plan.

Vår vision:

Grundläggande för allt vårt arbete är människors lika värde. Nolltolerans mot alla former av diskriminering, trakasserier och kränkande handlingar ska genomsyra hela verksamheten

Planen gäller från 2018-09-15

Planen gäller till 2019-09-15

Relaterade planer och dokument

(finns på Google Drive/IM GYS personal)

Incidentrapport mall/ rutiner vid konflikthantering och kränkande behandling/samtalsmall

Drogpolicy/handlingsplan vid droganvändning

Handlingsplan mot hedersrelaterat förtryck och våld i skolan och förskolan

Handlingsplan för elever med skyddade personuppgifter

Elevernas delaktighet

Elevrepresentanter ingår i likabehandlingsgruppen via husrådet på skolan. Elevrepresentanterna utses av klassråden. Elevrepresentanterna tillsammans med övriga representanter i Likabehandlingsgruppen genomför utvärdering och uppföljning av planen och utifrån detta utformas en ny plan. I framtagandet av underlag till uppföljningen och utvärderingen deltar samtliga elever. Resultat av skolans trivselenkäter, ärenden som uppkommit på klassråd och trygghetsvandring styr inriktningen av målen för nästa läsårs plan.

Vårdnadshavarnas delaktighet

I samband med introduktionssamtal, mentorssamtal/utvecklingssamtal, avslutningssamtal och föräldramöten ges vårdnadshavare/gode män tillfälle att diskutera och framföra sina åsikter kring skolans likabehandlingsarbete.

Personalens delaktighet

Personalrepresentanter tillsammans med övriga representanter i likabehandlingsgruppen genomför utvärdering och uppföljning av planen. Diskussioner förs kontinuerligt på arbetslag, ledningsgrupp, arbetsplatsträffar, elevhälsoteam och i lokala samverkansgruppen kring skolans likabehandlingsarbete. Vid läsårsslut genomförs en enkät där personalen ges möjlighet att

uttrycka sina synpunkter. Resultatet av denna enkät ligger sedan till grund för det fortsatta arbetet.

Förankring av planen

Vid läsårsstart ansvarar rektor för att tillsammans med personal gå igenom planen och säkerställer att personalrepresentanter väljs till likabehandlingsgruppen och klargör deras uppdrag och målen för årets arbete. Mentorerna diskuterar kontinuerligt likabehandlingsplanen med eleverna. Representanter för likabehandlingsgruppen går varje år in i klasserna och samtalar kring likabehandlingsarbetet och planen. En stående punkt ska finnas på klassråden där man har tillfälle att diskutera likabehandlingsarbetet. I samband med arbetslag, elevhälsoteam, ledningsgrupp och arbetsplatsträffar ges också möjlighet att diskutera planen/likabehandlingsarbetet. Klassråden utser representanter till ett husråd (elevråd med stöd av personal) där frågor kring trivsel och trygghet lyfts i varje möte. En förenklad folder tas fram av elevrepresentanter med stöd av personal och är skriven på lätt svenska och översatt till de mest representerade språken på skolan. Vid samverkansmöten och kontakt med vårdnadshavare/gode män ges information om planen.

Utvärdering

Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

En trygghetsenkät är genomförd vid läsårs slut. Resultaten har diskuterats av Likabehandlingsgruppen. De olika elevgrupperna/klasserna har genomfört läsårsutvärderingar. I samband med avslutande elevsamtal, där i vissa fall vårdnadshavare/god man har deltagit, har skolans värdegrundsarbete tagits upp. Personalgruppen har, utifrån en medarbetarenkät, i samband med arbetslag, elevhälsoteam, ledningsgrupp och vid arbetslagsträffar diskuterat innehåll och utfall av tidigare års plan. Vid lokala samverkansgruppen har delar av planen diskuterats. En trygghetsvandring har genomförts. Resultaten redovisas i den årliga

kvalitetsredovisningen.

Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Elever har deltagit genom enkäter och samtal. Personal har deltagit genom enkät i samband med läsårsutvärdering och i samtal/diskussioner vid studiedagar, arbetslagsmöten och arbetsplatsträffar. Vårdnadshavare/god man har fått möjlighet i samband med utvecklingssamtal/mentorssamtal/avslutande samtal att lämna synpunkter på skolans värdegrundsarbete.

Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Resultat trivselenkät/övriga enkäter/trygghetsvandring

En för skolan gemensam trivselenkäten genomfördes i juni -18. En majoritet av de svarande tycker att elever och personal på skolan regelbundet pratar med varandra om hur man ska vara mot varandra för att alla ska må bra. Personalens inställning uppfattas som positiv till eleverna och att man har höga förväntningar på elevgruppen och stöttar eleverna i deras studier.

De utvärderingar som genomförts av GYS elever visar att eleverna trivs och att klassråden fungera. Under året har vissa oenigheter inom GYS-gruppen förekommit. Dessa har hanterats av arbetslag och representanter för elevhälsoteamet. Gymnasiesärskolan finns fysiskt i samma lokaler som introduktionsprogrammen. Där har frågor kring säkerhet aktualiserats. Detta påverkar även gymnasiesärskolans verksamhet.

Sammanfattning av trygghetsgruppens arbete

Trygghetsgruppen har bestått av skolkurator och elevcoacher, varav några flerspråkiga. Möten i trygghetsgruppen har skett vid behov, huvudsakligen sammankallade av kurator. Tid har lagts på kartläggande samtal i trygghetsgruppen i syfte att förebygga konflikter. Arbetet i gruppen har påverkats mycket av det som händer utanför skolan. Dokumentation av ärenden har skett i mallen för incidentrapport. Tid har avsatts för att kunna följa vissa elever under begränsade perioder.

Alla medlemmar i trygghetsgruppen har blivit informerade om pågående ärenden för att kunna ha en helhetsbild. Information och samtal sker regelbundet med rektor.

Under läsåret har polisen genomfört ett hundsök i skolans lokaler. Markering från hundar gjordes på två platser. Elever har erbjudits drogtester och ingen som tillfrågats har nekat. Några få elever har testat positivt på drogtester. Uppföljning av alla ärenden har genomförts.

Personlarm har installerats under läsåret, sex personlarm finns.

De ärenden som varit aktuella under året har handlat om mindre allvarligt fysiskt våld samt hot om våld. Ett allvarligt hot om våld inträffade under läsårets början som gjorde att en omlokalisering av SÄRVUX skedde. Händelsen polisanmälades.

Under en period upplevdes korridorerna som otrygga på grund av att elever samlades i grupper och det upplevdes obehagligt att gå förbi. Detta kunde hanteras snabbt genom samtal och samverkan med elever. I vissa ärenden har mentorskapet förändrats och utökats i syfte att relationsskapa med de elever som riskerar att skapa otrygghet eller hamna i konflikt med andra.

Elev från Gymnasiesärskolan har genomgått elevombudskyddsutbildning.

På förmiddagarna har schemalagd rastvakt funnits. Periodvis har det upplevts oroligt i matsalen,

förstärkning av personal har då funnits att tillgå. Förstärkningen skedde med två personal, från tre till fem personal. Löpande sker samtal med matsalspersonalen.

Gemensamma elevaktiviteter har genomförts under läsåret i förebyggande syfte.

Som en del av skolans trygghetsarbete finns en centraliserad närvarokontroll. Av rektor utsedda coacher tar upp närvaron och hanterar kontakt med elev/vårdnadshavare och lämnar ev varningar. Systemet gör att skolan får större kontroll över när- och frånvaro och kan snabbt agera.

Resultat av matenkäten

Enkäten bestod av fem frågor graderade från 1-5 där 1 står för: ”inte bra” och 5 ”mycket bra”. Dessutom fanns ett antal frågor gällande önskemål om maträtter. Den har besvarats av 97 elever varav 24 tillhörde Curt Nicolingymnasiet och övriga Introduktionsprogrammet/Gymnasiesärskolan.

Stämningen i matsalen upplevs som okej till mycket bra av 80,4 % (3-5). Renligheten är också okej- mycket bra för 80,4 % (3-5). Personalens bemötande får okej till mycket bra av 79,4 % (3-5). När det gäller ljudnivån anser 71,1 % att den är okej till tyst och lugn (3-5).

Några av de mest populära maträtterna är kycklingrätter och pannkaka. Bland önskemål om förbättringar föreslår eleverna väldigt många olika saker, bland annat sötade drycker (juice) och frukt.

Mellan två och fyra personal från IM och tre från GYS har dagligen bemannat matsalen, vilket bidragit till trivsel och trygghet. GYS personal följer även delar av elevgruppen till och från matsalen Ett matråd, där elever och personal från båda gymnasieskolorna samverkat, kom igång på vårterminen och planeras fortsätta regelbundet även läsåret 2018/2019.

Resultat av personalenkäten

I kommunens medarbetarenkät är nöjdhetsgraden för personalen fortsatt hög. Noteras kan dock att värdet för återhämtning minskat något. Under året fick enheten ett omfattande besparingskrav, vilket resulterade i stora personalnedskärningar. En riskbedömning som är framtagen gemensamt för arbetsgivare och fack har lämnats till sektorledningen. Risken för att arbetssituationen för kvarvarande medarbetare kommer att bli mer ansträngd bedöms som stor.

Sammanfattning av alla utvärderingar

Utifrån uppföljning och utvärderingar har framkommit att det finns ett fortsatt behov av att arbeta med relationsskapande aktiviteter med fokus på gott kamratskap och konflikthantering. Arbetet med att skapa säkra miljöer behöver också fortsätta.

Årets plan ska utvärderas senast

2019-05-30

Beskriv hur årets plan ska utvärderas

Utvärderingen kommer dels att ske löpande genom att frågor kring värdegrund tas upp vid: klassråd, mentorssamtal/utvecklingssamtal, husråd, trygghetsvandringar, likabehandlingsgruppen, arbetslag, elevhälsoteam, målkonferenser, klasskonferenser,

arbetsplatsträffar, ledningsgrupp och i de för hela skolan organiserade lokala samverkansgruppen. Årlig uppföljning sker genom trygghetsenkäter. De utgör tillsammans med övriga erfarenheter från läsåret grunden för kommande plan. Enkäterna utformas av likabehandlingsgruppen. En personalenkät besvaras. Anteckningar från elevhälsoteamets möten används också. Klassrådsprotokoll och husrådsprotokoll utgör dessutom en grund för kommande utvärdering.

Ansvarig för att årets plan utvärderas

Rektor ansvarar för att utvärdering sker.

Främjande insatser

1. Namn

En trygg lärandemiljö

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

All verksamhet inom skolan ska främja en trygg och kreativ lärandemiljö och förstärka respekten för allas lika värde. Uppföljning sker i enlighet med den uppföljnings- och utvärderingsstruktur som skolan har.

Insats

Verksamheternas fysiska planering och utformning ska främja närhet och tillgänglighet. Både den undervisande personalen och den elevstödjande personalen ska alltid finnas fysiskt nära elevgruppen. En likabehandlingsgrupp finns som stöd för personalen. Likabehandlingsgruppens arbete ska vara känt av personalen. Skolan har utarbetade rutiner och policys. Arbetet med att göra dessa kända pågår kontinuerligt. Ett samarbete finns med polis och socialtjänst. Arbetet med att utveckla samverkan pågår kontinuerligt. Ett samarbete finns med kommunens säkerhetssamordnare. Alla elevgrupper har ett hemklassrum. Några av dessa är öppna under rasterna. Det är tydligt vilka regler som gäller, var personalen finns och vilka de är. Bilder finns på all personal, dels samlat på en anslagstavla dels på varje arbetsrums dörr. Lektionssalarna är tydligt markerade. Elever får återkommande, med stöd av personal, hålla i aktiviteter för att skapa en god atmosfär. Exempel är gemensamma aktivitetsdagar, skolavslutningar och utflykter. Personal deltar i pedagogiska luncher och fikar tillsammans med eleverna. Rastvakter finns. Coacher som stöttar elever, både i och utanför, klassrummet finns. Demokratistödjare stöttar husråd.

Ansvarig

Rektor

2. Namn

Tillgänglighet - fysisk

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet,

Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

Tillgänglighet för alla oavsett förutsättningar. Utvärdering och uppföljning sker utifrån den uppföljnings- och utvärderingsstruktur skolan har.

Insats

Entréer, lokaler och arbetsplatser är anpassade utifrån grupper och individers olika behov. Elever medverkar i förändringsarbetet via husrådet. En utsedd samordnare för lokalfrågor finns. Översyn av lokalerna görs via skyddsronder. Skyddsombud finns bland elever och personal.

Gymnasiesärskolan har samverkan finns med habiliteringen om behov av tillgänglighetsanpassningar i den fysiska miljön behöver göras eller ändras utifrån elevens behov.

Ansvarig

Rektor

3. Namn

Tillgänglighet - pedagogisk

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

En kreativ lärandemiljö anpassad efter individens behov och förutsättningar. Utvärdering och

uppföljning sker utifrån den struktur av uppföljning och utvärdering som enheten har.

Insats

Skolan har rutiner som kontinuerligt utvärderas för kartläggning av elevernas förutsättning och behov. Ett specialpedagogiskt team finns som utgör stöd för verksamheten. Förutom kartläggning kan det specialpedagogiska teamet bidra med råd, stöd och handledning och man är processbärare för elever med stora utmaningar/specifika behov. Elevhälsoteamet träffas regelbundet där de ingående kompetenserna kan ges stöd utifrån sina profession. I elevhälsoteamet ingår studie- och yrkesvägledare, kurator, skolsköterska, elevcoach och specialpedagoger. Under läsåret 18/19 erbjuder elevhälsotemat öppen konsultation för personalen. Detta är en del i att stärka elevhälsoarbetet. Representanter från elevhälsan ingår i ledningsgruppen. Det finns en öppenhet för flexibilitet i organisationen och en öppenhet för att skapa och organisera schemalaggnings utifrån elevernas behov. Detta för att möta olika sätt att lära, här ingår även motivationshöjande insatser. Det finns rutiner och strukturer för uppföljning av elevernas studiegång där elevhälsans olika kompetenser ingår. Det finns rutiner och strukturer för praktik/APL-verksamhet där hänsyn kan tas till elevernas olika behov och förutsättningar.

Ansvarig

Rektor

4. Namn

Tillgänglighet - social

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

Alla elever ska känna trygghet och delaktighet. Utvärdering och uppföljning sker utifrån den uppföljnings- och utvärderingsstruktur som enheten har.

Insats

Alla elever har en mentor som genomför regelbundna samtal. För elever med stora utmaningar/specifika behov finns processbärare. Former för kontakt mellan skolan och

vårdnadshavare/gode män upprättas vid skolstart. Skolan har gemensamt förmiddagsfika för elever och personal och pedagogisk lunch för personal. Elevhälsoteamet deltar i arbetslagsarbetet. Det finns flexibilitet i personalorganisationen för att kunna möta förändrade behov. Skolan genomför gemensamma skolavslutningar, utflykter och andra gemensamma aktiviteter. Skolan har samverkansrutiner med LSS- verksamheter, Habiliteringen, Arbetsförmedlingen och SÄRVUX.

Ansvarig

All personal

Förebyggande åtgärder

1. Namn

Relationsskapande (god kamrat)

Områden som berörs av åtgärden

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

Alla elever ska känna sig trygga och respekterade för den man är. Analysen av läsårets olika kartläggningar ska, vid läsårets slut, visa på om målet har uppnåtts.

Åtgärd

Kontinuerliga samtal och gruppövningar med fokus på respekt för elevers olika utmaningar, fokus på självstärkande åtgärder i elevernas individuella utvecklingsplaner. Arbetet sker inom GYS arbetslag med stöd ifrån elevhälsoteamet.

Motivera åtgärd

Konflikter mellan elever.

Ansvarig

Rektor, arbetslag, elevhälsoteam

Datum när det ska vara klart

2019-05-30

2. Namn

Säkerhet

Områden som berörs av åtgärden

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller

annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

Alla elever och all personal ska känna sig trygga i skolans miljö. All personal ska veta hur man ska agera då säkerheten hotas. Analysen av läsårets olika kartläggningar ska, vid läsårets slut, visa på om målet har uppnåtts.

Åtgärd

I samverkan med övriga verksamheter som finns på Bergska skolan se över byggnadens konstruktion utifrån ett säkerhetsperspektiv. Om detta sker inom nuvarande läsår ska en handlingsplan för vår gemensamma säkerhet upprättas i samverkan med kommunens säkerhetssamordnare. Personlarm finns utplacerade så att alla har tillgång till dem. Larm bärs dagligen av personal. All personal bär namnbrickor. Bilder på alla personal och elever finns på strategiska platser. Obehöriga avvisas. ID-kort för elever tas fram i samverkan med Curt Nicolin gymnasiet. Samverkansarenor med övriga enheter inom skolhuset skapas. Personal finns synlig både inom- och utomhus på raster och i matsalen. Utveckla samarbete med polisen och socialtjänsten, bland annat genom SSPF (skola-socialtjänst-polis-fritid). Ökad samverkan med ungdomsboenden både på chefs- och tjänstemannanivå. Till sektorledningen framföra behov av fysiska förändringar av skolans lokaler (gränser) och stöd i säkerhetsfrågor. Tydliggöra skyltning av utomhus- och inomhusmiljön

Motivera åtgärd

Otrygghet, konflikter och hot.

Ansvarig

Rektor och all personal

Datum när det ska vara klart

2019-05-30

Rutiner för akuta situationer

Policy

Grundläggande för allt vårt arbete är alla människors lika värde. Nolltolerans mot alla former av diskriminering, trakasserier eller kränkande handlingar ska genomsyra hela verksamheten. Det innebär att:

- all personal ska arbeta för att synliggöra våra normer och värderingar
- alla vuxna i skolan har i uppdrag att inkludera, kunna se, höra och bekräfta eleverna på lika villkor
- att alla gör sitt bästa för att både personal och elever ska trivas i skolan
- att alla verksamhet överensstämmer med grundläggande demokratiska värderingar - att vi möter varandra med respekt och omsorg
- att relationer och bemötande är nyckelfaktorer för att uppfylla skolans mål.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling:

All personal har ansvar för att uppmärksamma diskriminering, trakasserier, kränkande handlingar och akuta konflikter mellan elever. Detta görs genom att all personal är lyhörda för signaler på kränkningar/konflikter, säger ifrån och ingripa direkt. Personalen ansvarar för att uppmuntra och stödja elever att synliggöra kränkningar/pågående konflikter genom att kontakta någon från personalen.

Vid upplevda kränkningar tas i första hand kontakt med mentor.

I nästa steg kontaktas rektor Elisabet Rehn (IM,GYS, SÄRVUX) och/eller 070-381 55 58, kurator Anna Axelsson 072- 554 16 50.

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av andra elever

1. Rektor har ansvar för att samordna och delegera åtgärder för att hantera ärendet. Stor vikt ska läggas vid kontakt med vårdnadshavare/god man. Den som får uppdraget har även skyldighet att dokumentera. Vid dokumentationen används "Mall för incidentrapport" som finns på Google Drive.
2. Åtgärden startar alltid med samtal med den utsatte och sedan med utpekad förövare om inte polisanmälan upprättas. Om det är lämpligt följer därpå ett trepartssamtal för att reda ut den uppkomna situationen. Samtalets syfte är att informera om skolans värdegrund och regler för bemötande samt att planera för vidare åtgärder och uppföljning.
3. Om skolan, ensam eller i samråd med polisen, bedömer att ett ärende kan vara ett brott mot gällande lagstiftning ska en polisanmälan göras. I första hand är det målsägandes ansvar att göra en anmälan. Om detta inte sker ska skolan anmäla ärendet.
4. Vid behov görs en orosanmälan till socialtjänsten.
5. Arbetslaget ska alltid informeras vid misstanke om kränkningar så eventuella gemensamma åtgärder kan vidtas.
6. Ärendet följs upp av den som utsetts som huvudansvarig tills dess att ärendet kan betraktas av samtliga parter som avslutat. Huvudansvarig ansvarar för att fortlöpande informera rektor. Rektor ansvarar för att dokumentationen delges huvudman. Dokumentationen sammanställs och sparas av kurator. Sammanställningen används i den

- årliga utvärderingen av likabehandlingsarbetet.
7. Om en elev/vårdnadshavare/god man inte anser att skolan ger tillräckligt stöd i arbetet mot kränkningar ska skolan alltid upplysa om var man vänder sig för att få ytterligare stöd.
  8. Vid behov tas kontakt med övriga skolenheter.

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av personal

Om en anställd utpekats som den som utsatt någon för kränkande behandling ska rektor omgående informeras och besluta om utredning och åtgärd. Rektor ansvarar för att processen följer arbetsrättsliga lagar och regler.

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan). Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook). Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling. Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

- Carl blir ofta kontaktad på nätet av elever på skolan. Där kallar de honom ”pucko” och ”tjockis”. De har också lagt ut bilder av Carl på sociala medier. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. ”Han är en ensamvarg”, säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan

handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man. Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet ”Det är för hårt arbete för en tjej”. [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön. Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”. Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratorn på sitt gymnasium för att tala om problem i familjen. Skolkuratorn ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföstad av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att ”Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa”. [trakasserier]

- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria MVG, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI-undervisningen med motiveringen
- ”Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck”. Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecca är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar ”Din pappa är jävla CP.” [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden ”ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!” [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne ”äckliga lebb”. [trakasserier]
- Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam.
- James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen. Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]